

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 8.4.2011
COM(2011) 186 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Ενδιάμεση αξιολόγηση του κοινού προγράμματος Eurostars

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ενδιάμεση αξιολόγηση του κοινού προγράμματος Eurostars

1. ΠΛΑΙΣΙΟ

Το κοινό πρόγραμμα Eurostars αποσκοπεί στη στήριξη των ΜΜΕ που ασκούν δραστηριότητες E&A μέσω συγχρηματοδότησης των ερευνητικών έργων τους που έχουν προσανατολισμό την αγορά και παρέχοντάς τους το αναγκαίο νομικό και οργανωτικό πλαίσιο. Το εν λόγω πρόγραμμα βασίζεται στην ευρωπαϊκή συνεργασία μεγάλης κλίμακας μεταξύ κρατών μελών με αντικείμενο την εφαρμοσμένη έρευνα και καινοτομία σε κάθε τεχνολογικό ή βιομηχανικό τομέα. Έχει αναληφθεί από όλα¹ τα κράτη μέλη της ΕΕ και από 6 χώρες συνδεδεμένες με το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο², στο πλαίσιο της Eureka, μιας ευρωπαϊκής διακυβερνητικής οργάνωσης που είναι επιφορτισμένη με τη στήριξη δραστηριοτήτων εκτέλεσης E&A³ που δεν απέχουν πολύ από τη διάθεση στην αγορά.

Με την απόφαση της 9^{ης} Ιουλίου 2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η ΕΕ αποφάσισε να συμμετάσχει στη χρηματοδότηση του Eurostars⁴ με συνεισφορά ύψους 100 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2008-2013⁵ η οποία αποτελεί κατ' ανώτατο όριο το ένα τρίτο των πραγματικών συνεισφορών των κρατών μελών και των άλλων συμμετεχουσών χωρών. Η γραμματεία της Eureka είναι αρμόδια για την υλοποίηση του προγράμματος και για τη λήψη, κατανομή και παρακολούθηση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς της ΕΕ.

Η προαναφερόμενη απόφαση (εφεξής η «απόφαση Eurostars») βασίζεται στο άρθρο 185 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 169 της συνθήκης ΕΚ) το οποίο, κατά την υλοποίηση του πολυετούς προγράμματος πλαισίου, παρέχει τη δυνατότητα συντονισμού των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων στο πλαίσιο μιας εθελοντικής διαδικασίας ενοποίησης μεταξύ κρατών μελών που καλύπτει επιστημονικές, διαχειριστικές και οικονομικές πτυχές.

Στην απόφαση Eurostars το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναφέρονται, ιδίως, στη σημασία των ΜΜΕ για την ευρωπαϊκή ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα, στην ανάγκη τα κράτη μέλη και η Επιτροπή να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα και τη

¹ Το πρόγραμμα Eurostars περιελάμβανε αρχικά 26 κράτη μέλη. Η Μάλτα προσχώρησε στο Eurostars τον Οκτώβριο του 2010 και, έτσι, συμμετέχουν πλέον σε αυτό όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

² Απόφαση αριθ. 1982/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο δραστηριοτήτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (2007-2013) (ΕΕ L 412 της 30.12.2006, σ. 1). Οι συνδεδεμένες χώρες είναι η Κροατία, η Ισλανδία, το Ισραήλ, η Νορβηγία, η Ελβετία και η Τουρκία.

³ Η EUREKA ιδρύθηκε από τη διάσκεψη υπουργών 17 χωρών και από μέλη της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που συνήλθαν στο Παρίσι στις 17 Ιουλίου 1985.

⁴ Απόφαση αριθ. 743/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9^{ης} Ιουλίου 2008, περί της συμμετοχής της Κοινότητας σε πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης ορισμένων κρατών μελών, το οποίο στηρίζει τις ΜΜΕ που διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη (ΕΕ L 201 της 30.07.2008, σ.58).

⁵ Η συνεισφορά της ΕΕ προέρχεται από τον προϋπολογισμό του 7^{ου} ΠΠ που διατίθεται για «Έρευνα προς όφελος των ΜΜΕ» στο πλαίσιο του ειδικού προγράμματος «Ικανότητες».

συμπληρωματικότητα των εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων στήριξης των ΜΜΕ⁶, στη σημασία της προώθησης της βιομηχανικής καινοτομίας (συμπεριλαμβανομένων των σχέσεων με την Eureka, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ), καθώς και στη σημασία συντονισμού των εθνικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE).

Στην πρόσφατη ανακοίνωσή της σχετικά με την εμβληματική πρωτοβουλία⁷ «Ένωση καινοτομίας», η οποία εγκρίθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής για την ανάπτυξη της ΕΕ «Ευρώπη 2020»⁸, η Επιτροπή επιβεβαίωσε τη σημασία των ΜΜΕ, ιδιαίτερα εκείνων με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης που μπορούν να μετατρέπουν εύκολα τα αποτελέσματα σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Οι εν λόγω ΜΜΕ αποτελούν τον πυρήνα της ευρωπαϊκής οικονομίας, συμβάλλοντας δυναμικά στην ανταγωνιστικότητα και στην ανάπτυξή της. Ανελήφθη σαφής δέσμευση για σχεδιασμό των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ με διασφάλιση της εύκολης πρόσβασης και της μεγαλύτερης συμμετοχής ΜΜΕ. Για την επίτευξη αυτού του στόχου η Επιτροπή αναφέρθηκε επίσης στην ανάγκη περαιτέρω προσφυγής σε εταιρικές σχέσεις με οργανισμούς κρατών μελών, με βάση ιδίως την πείρα που αποκτήθηκε από την πρωτοβουλία Eureka-Eurostars.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τάχθηκε σαφώς υπέρ του εξορθολογισμού των μέσων χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τις ΜΜΕ⁹. Το σημερινό ευρωπαϊκό πλαίσιο στήριξης των ΜΜΕ είναι σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βρίσκεται σε διαδικασία αναθεώρησης της συνολικής προσέγγισης. Αναγνωρίζοντας τη σημασία των ΜΜΕ στην προώθηση της καινοτομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να διερευνήσει τη σκοπιμότητα ενός προγράμματος για την έρευνα και την καινοτομία στις μικρές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο μιας γενικής διαδικασίας αξιολόγησης που αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών των ταχέως αναπτυσσόμενων καινοτόμων επιχειρήσεων μέσω μιας προσέγγισης βασιζόμενης στην αγορά.

Κατά την αναθεώρηση του προϋπολογισμού της ΕΕ¹⁰ προτάθηκε η συνένωση του συνόλου των μέσων της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία σε ένα κοινό στρατηγικό πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας¹¹, μια ιδέα που υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, επιτρέποντας την απρόσκοπτη χρηματοδότηση σε ολόκληρο το σύστημα καινοτομίας και τον εξορθολογισμό των μέσων με εξάλειψη πιθανών αλληλεπικαλύψεων.

Η απόφαση Eurostars απαιτεί τη διενέργεια ενδιάμεσης αξιολόγησης δύο έτη μετά την έναρξη του προγράμματος. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε από ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων (η «Ομάδα»), υπό την προεδρία της κας Lapegrouze, πρώην βουλευτού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και αντιπροέδρου της επιτροπής ITRE (Επιτροπή Βιομηχανίας, Εξωτερικού Εμπορίου, Έρευνας και Ενέργειας).

⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, 25-26 Νοεμβρίου 2004.

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών της 6.10.2010, «Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 Ένωση καινοτομίας» COM(2010)546 τελικό

⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 3.3.2010, «Ευρώπη 2020» «Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» (COM(2010) 2020 τελικό

⁹ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011

¹⁰ «Η επανεξέταση του προϋπολογισμού της ΕΕ» – COM(2010) 700

¹¹ Πράσινη Βίβλος «Από τις προκλήσεις στις ευκαιρίες: προς ένα κοινό πλαίσιο στρατηγικής για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας στην ΕΕ» COM(2011) 48

Με βάση εκτενή τεκμηρίωση, μελέτες περιπτώσεων, εκθέσεις ανά χώρα, καθώς και συνεντεύξεις με τις ΜΜΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη, η ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης (εφεξής η «έκθεση») περιελάμβανε ανάλυση των κύριων πτυχών του προγράμματος Eurostars (επιχειρησιακών και στρατηγικών) και συστάσεις τόσο για το εγγύς όσο και για το απώτερο μέλλον. Η Ομάδα εξέτασε ιδιαίτερα την πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά την επίτευξη των κύριων στόχων του Eurostars για τη στήριξη των ΜΜΕ που εκτελούν Ε&Α και την εναρμόνιση και συγχρονισμό των εθνικών προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τις απόψεις της Επιτροπής σχετικά με τις κύριες συστάσεις που διατύπωσαν οι εμπειρογνώμονες.

2. ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 της απόφασης Eurostars, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να καλύπτει την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο παράρτημα 1 της απόφασης Eurostars· πρέπει να περιλαμβάνει συστάσεις σχετικά με τους πλέον ενδεδειγμένους τρόπους για περαιτέρω ενίσχυση της επιστημονικής, διαχειριστικής και οικονομικής ενοποίησης, να αξιολογεί την ικανότητα των ΜΜΕ που εκτελούν Ε&Α να έχουν πρόσβαση στο κοινό πρόγραμμα Eurostars και να αξιολογεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησής του.

Η έκθεση της Ομάδας κάλυψε όλες αυτές τις πτυχές και συμπεριέλαβε έναν σημαντικό αριθμό γεγονότων, παρατηρήσεων και συστάσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το σύνολο της έκθεσης¹² αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας ενδιάμεσης αξιολόγησης που προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 2. Συνεπώς, στις παραγράφους που ακολουθούν, η Επιτροπή θα δώσει έμφαση αποκλειστικά στις σημαντικότερες διαπιστώσεις/συστάσεις για τη μελλοντική πορεία, και οι παρατηρήσεις της θα επικεντρωθούν σε αυτές.

2.1. Πρόοδος του Eurostars προς την επίτευξη των στόχων του

2.1.1. Ανάγκη υλοποίησης του Eurostars

Η Ομάδα πρότεινε να εντοπιστεί ο πληθυσμός-στόχος των ευρωπαϊκών ΜΜΕ που διεξάγουν Ε&Α, σύμφωνα με τον κύριο στόχο που διατυπώνεται στο παράρτημα 1 της απόφασης Eurostars και ο πληθυσμός αυτός να αποτελέσει ένα βιώσιμο τμήμα της αγοράς ως προς τη ζήτηση. Το πρόγραμμα, με τον πρωτότυπο συνδυασμό χαρακτηριστικών, φαίνεται να αντιμετωπίζει τις πραγματικές ανάγκες των ΜΜΕ που διενεργούν Ε&Α και έχει προσελκύσει μεγάλο αριθμό αιτήσεων, ο δε αριθμός εξειδικευμένων έργων υπερβαίνει τις αρχικές πιστώσεις του προϋπολογισμού. Με την ανοικτή προσέγγιση της καινοτομίας να καθίσταται ταχέως κοινή πρακτική και να αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα της Ε&Α για τις επιδόσεις των ΜΜΕ, η Ομάδα πιστεύει ότι η ζήτηση για διεθνείς συνεργασίες Ε&Α από τις ΜΜΕ κατά πάσα πιθανότητα θα αυξηθεί. Συνεπώς, η Ομάδα συνιστά να συνεχιστεί το Eurostars πέραν του 2013 και, στην επόμενη έκδοση του προγράμματος Eurostars, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκπονήσει πρόταση αύξησης του προϋπολογισμού, με ρήτρες ευελιξίας, ώστε να υπάρξει ανταπόκριση στην αυξανόμενη ζήτηση.

¹² Έκθεση που δημοσιεύτηκε στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7-evidence υπό «Other FP7 Panel Evaluations» («Άλλες αξιολογήσεις της ομάδας για το 7^ο ΠΠ»)

Η Επιτροπή χαιρετίζει το έντονο ενδιαφέρον των ΜΜΕ για το Eurostars. Είναι σημαντικό να δούμε κατά πόσο το συγκεκριμένο επίπεδο ζήτησης θα διατηρηθεί και εάν οι χώρες του Eurostars είναι σε θέση να ανταποκριθούν. Επιπλέον, σήμερα οι περισσότερες συμμετέχουσες ΜΜΕ έχουν ήδη συμμετάσχει σε διεθνή έρευνα, όπως εξηγείται στο κεφάλαιο 2.3. Τίθεται το ερώτημα κατά πόσο αυτές οι ΜΜΕ αποτελούν την ομάδα-στόχο. Οι συζητήσεις για τις μελλοντικές πιστώσεις του προϋπολογισμού του Eurostars πρέπει να πραγματοποιηθούν υπό το πρίσμα της περαιτέρω εξέλιξης του προγράμματος και, τελικά, στο γενικό πλαίσιο του μελλοντικού κοινού στρατηγικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας και των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011.

2.1.2. Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις του Eurostars

Το πρόγραμμα Eurostars είναι σχετικά καινούργιο και, ως εκ τούτου, έως τώρα έχουν ολοκληρωθεί λίγα μόνο έργα. Όπως αναγνωρίζει η Ομάδα, είναι πολύ δύσκολη η ποιοτική εκτίμηση του αντίκτυπου μέσω της μέτρησης της προσθετικότητας έργου (προσθετικότητα ως προς τις εισροές, τις εκροές και τη συμπεριφορά), ελλείψει συγκεκριμένων δεδομένων, τα περισσότερα εκ των οποίων συγκεντρώνονται στο τέλος του έργου.

Η ακριβής εκτίμηση της προσθετικότητας απαιτεί την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών, για τις οποίες χρειάζονται συγκεκριμένα δεδομένα τα οποία η Ομάδα έχει υποδείξει στις συστάσεις της και πρέπει να συγκεντρώνονται από τη Γραμματεία της Eureka και από τους εθνικούς φορείς χρηματοδότησης.

Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις συστάσεις που αφορούν τους δείκτες επιπτώσεων και τα απαραίτητα δεδομένα, οι οποίες πρέπει να οδηγήσουν σε καλύτερη αξιολόγηση του αντίκτυπου των έργων που απορρέουν από το Eurostars. Ενθαρρύνει τη Γραμματεία της Eureka να αναπτύξει τους εν λόγω δείκτες και να συγκεντρώσει τα δεδομένα χωρίς ωστόσο να επιβάλει ένα πολύ υψηλό φόρτο στις ΜΜΕ όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων. Η Επιτροπή θα λάβει τα ανωτέρω υπόψη ενόψει της τελικής αξιολόγησης, η οποία σύμφωνα με την απόφαση Eurostars θα πραγματοποιηθεί το 2013. Σε εκείνο το στάδιο θα είναι καθοριστική η πλήρης κατανόηση του αντίκτυπου του Eurostars στις δραστηριότητες των συμμετεχουσών ΜΜΕ.

2.1.3. Χρηματοδότηση επιλέξιμων έργων

Σε σχέση με τους πόρους του Eurostars για την περίοδο πριν από το 2013, η Ομάδα παρατήρησε ότι η διαθέσιμη χρηματοδότηση για κάθε πρόσκληση δεν αρκεί να καλύψει όλα τα έργα που ανταποκρίνονται στα κριτήρια αξιολόγησης. Η Ομάδα συνιστά στην *Ευρωπαϊκή Επιτροπή* και στα κράτη μέλη να διαθέσουν επαρκείς πόρους για να καταστεί δυνατή η χρηματοδότηση μεγαλύτερου αριθμού έργων που πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του Eurostars.

Η Επιτροπή συμφωνεί με τη σύσταση αυτή στο βαθμό που επιτρέπει τη χρηματοδότηση του συνόλου των βέλτιστων έργων με βάση την αρχή του κοινού ταμείου. Όπως αναφέρεται στην απόφαση Eurostars «η κατανομή των κονδυλίων από τη συνεισφορά της Κοινότητας και τους εθνικούς προϋπολογισμούς που προορίζονται για επιλεγμένα έργα του Eurostars γίνεται βάσει της σειράς κατάταξης του πίνακα». Όμως, λόγω του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί το τρέχον (μη

συγκεντρωτικό) μοντέλο χρηματοδότησης, φαίνεται απίθανο η όποια αύξηση του προϋπολογισμού να οδηγήσει σε ανάλογη αύξηση των χρηματοδοτούμενων έργων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν οι χώρες του Eurostars προβλέψουν επαρκή μέσα χρηματοδότησης όλων των έργων με τη βέλτιστη σειρά κατάταξης. Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι τα υπάρχοντα δεδομένα για τα κονδύλια που όντως διατέθηκαν από τους εθνικούς φορείς χρηματοδότησης καταδεικνύουν ότι μόνο ένα μικρό μερίδιο του προϋπολογισμού έχει αναλωθεί μέχρι στιγμής. Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι προβληματισμοί για τις επιπτώσεις της τρέχουσας δημοσιονομικής κρίσης στη διαθεσιμότητα κονδυλίων σε πολλά κράτη μέλη.

Συνεπώς, η Επιτροπή προτείνει να εξεταστούν εναλλακτικές λύσεις, όπως η θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων αξιολόγησης έργου, όπως προτείνει η Ομάδα, ή η διάθεση του προϋπολογισμού μελλοντικών προσκλήσεων σε υφιστάμενες, με δυνατότητα μεταφοράς του αδιάθετου προϋπολογισμού από έτος σε έτος.

2.2. Περαιτέρω ενίσχυση της επιστημονικής, διαχειριστικής και οικονομικής ενοποίησης

Η Ομάδα ανέφερε ότι, θεωρητικά, το πρόγραμμα Eurostars έχει επιτύχει ένα καλό επίπεδο ενοποίησης των εθνικών προγραμμάτων ως προς τις τρεις πτυχές τους (επιστημονική, διαχειριστική και οικονομική), με την καθιέρωση των κύριων φορέων και διαδικασιών που αναφέρονται στην απόφαση.

Ωστόσο, χρειάζεται να γίνουν περαιτέρω βελτιώσεις για να επιτευχθεί ο επιθυμητός βαθμός ενοποίησης σε επίπεδο υλοποίησης, ιδίως στους ακόλουθους τομείς: εναρμόνιση των εθνικών ποσοστών χρηματοδότησης και των όρων χρηματοδότησης, συγχρονισμός και μείωση του χρόνου έως τη σύναψη της σύμβασης και εναρμόνιση της διαδικασίας υποβολής εκθέσεων. Αυτές οι πτυχές, οι οποίες συνδέονται βαθύτερα με τις πτυχές υλοποίησης/τις επιχειρησιακές πτυχές του Eurostars, εξετάζονται στην παράγραφο 2.4.

Η Ομάδα συνιστά την αντιμετώπιση αυτών των σημαντικών ζητημάτων, μέσω της εκπόνησης ενός *χάρτη πορείας με μετρήσιμα ορόσημα για τη διευκόλυνση της παρακολούθησης και της υλοποίησης της διαδικασίας ενοποίησης και με τη σύσταση μόνιμης ομάδας εργασίας για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών*.

Η Επιτροπή συμφωνεί με τις συστάσεις της Ομάδας με στόχο την περαιτέρω επιτάχυνση της διαδικασίας ενοποίησης. Η Επιτροπή καλεί τις χώρες του Eurostars να λάβουν υπόψη το στόχο ενοποίησης του κοινού προγράμματος Eurostars με τη βελτίωση της εναρμόνισης και την απλούστευση των κανόνων επιλεξιμότητας για τη χρηματοδότηση, και την εναρμόνιση της χρηματοδότησης και των πρακτικών εκταμίευσης.

Επιπλέον, η Ομάδα συνέλεξε και διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά και με άλλα «σημεία που επιδέχονται βελτίωση» (αναφέρονται κάτωθι), τα οποία η Επιτροπή θεωρεί θεμελιώδη για την πλήρη και μακροπρόθεσμη επιτυχία του προγράμματος διότι βρίσκονται στον πυρήνα της διάρθρωσης του Eurostars.

2.2.1. Συμμόρφωση με τους κανόνες Eurostars: κοινά κριτήρια επιλεξιμότητας και υπογραφή διμερών συμφωνιών

Μολονότι δεν διατυπώνει παρατηρήσεις για μεμονωμένες χώρες, η Ομάδα τονίζει ότι τα κριτήρια επιλεξιμότητας του Eurostars πρέπει να εφαρμόζονται γενικά σε όλες τις

συμμετέχουσες χώρες. Καμία χώρα δεν επιτρέπεται να επιβάλει όρους επιλεξιμότητας που υπερβαίνουν τα κριτήρια επιλεξιμότητας του Eurostars. Συνιστά, επίσης, οι διμερείς συμφωνίες με τη Γραμματεία της Eureka να υπογραφούν από όλους τους εθνικούς φορείς χρηματοδότησης¹³.

Η Επιτροπή αποδέχεται πλήρως την εν λόγω σύσταση όσον αφορά τη Γραμματεία της Eureka και τις χώρες του Eurostars. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας υπογραφής των υπόλοιπων διμερών συμφωνιών αποτελεί προτεραιότητα. Πρέπει να διασφαλισθεί ότι τα κριτήρια επιλεξιμότητας του Eurostars αποτελούν αναγκαία και ικανή προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση κάθε συμμετέχοντος έργου σε κάθε συμμετέχουσα χώρα. Η συμμόρφωση με τους κανόνες Eurostars είναι απαραίτητη για την πλήρη απελευθέρωση του υψηλού δυναμικού του προγράμματος, ενισχύει τη μακροπρόθεσμη αξιοπιστία του και διευκολύνει τη διαδικασία ενοποίησης. Η απόφαση Eurostars προβλέπει την τήρηση μιας κοινής δέσμης κριτηρίων και ενός κοινού συνόλου κανόνων για τη χρηματοδότηση επιλεγμένων έργων που αποτελούν μέρος ενός κοινού πίνακα κατάταξης βάσει συγκεκριμένης σειράς. Η Επιτροπή υπογραμμίζει την ανάγκη να τηρηθεί πλήρως η εν λόγω δέσμευση για την μακροπρόθεσμη επιτυχία του προγράμματος.

2.2.2. Το «εικονικό κοινό ταμείο» (EKT)

Το πρόγραμμα Eurostars ξεκίνησε τις δραστηριότητές του με βάση το μοντέλο χρηματοδότησης «εικονικό κοινό ταμείο», πράγμα που σημαίνει ότι οι χώρες και οι περιφέρειες πληρώνουν για τους δικούς τους συμμετέχοντες εφαρμόζοντας τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες, με βάση την αρχή της «δίκαιης επιστροφής». Ωστόσο, σύμφωνα με τη συμφωνία ανάθεσης, η Γραμματεία πρέπει ενδιάμεσα να προτείνει συγκεκριμένα μέτρα για τη μετάβαση προς ένα «πραγματικό κοινό ταμείο», στο πλαίσιο της διαδικασίας της δημοσιονομικής ενοποίησης.

Η Ομάδα θεωρεί ότι το «πραγματικό κοινό ταμείο» είναι η κατάλληλη οργανωτική αρχή για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων του Eurostars. Ωστόσο, παρατηρεί επίσης ότι εάν μια συμμετέχουσα χώρα εξαντλήσει τον ειδικό προϋπολογισμό, αυτό μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις σε όλα τα μεταγενέστερα έργα των οποίων οι συμμετέχοντες ζητούν χρηματοδότηση από την εν λόγω χώρα.

Η Ομάδα συνιστά το Eurostars να εξακολουθήσει να οργανώνεται με βάση την αρχή «εικονικό κοινό ταμείο». Ωστόσο, συνιστάται επίσης το κοινό πρόγραμμα Eurostars να δοκιμάσει μια προσέγγιση σύμφωνα με την οποία το 10% των συνολικών δεσμευμένων κονδυλίων διατίθεται σε ένα πραγματικό κοινό ταμείο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση έργων με υψηλή σειρά κατάταξης τα οποία κινδυνεύουν να μην χρηματοδοτηθούν λόγω επιπλοκών σε επίπεδο χώρας.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει την αξία του «εικονικού κοινού ταμείου» σε αυτή τη φάση του προγράμματος Eurostars. Ωστόσο, εγείρονται ανησυχίες σύμφωνα με τις οποίες η συνέχιση εφαρμογής του «εικονικού κοινού ταμείου» ως μοντέλου χρηματοδότησης μπορεί να οδηγήσει σε ανισορροπία ως προς τα ποσοστά επιτυχίας μεταξύ των χωρών Eurostars ανάλογα με τη διαθεσιμότητα εθνικής χρηματοδότησης, ενώ το πρόγραμμα πρέπει να παρέχει «ίσες ευκαιρίες» για τις MME σε όλες τις χώρες και να στηρίζεται πλήρως στην αρχή της αριστείας.

¹³ Επτά διμερείς συμφωνίες δεν έχουν ακόμη υπογραφεί.

Όπως ήδη δηλώθηκε με σαφήνεια με την ευκαιρία της έγκρισης του κοινού προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης στη Βαλτική Θάλασσα (BONUS) βάσει του άρθρου 185 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 169 της ΕΚ), το «πραγματικό κοινό ταμείο», ενώ δεν είναι αυτοσκοπός, αποτελεί ένα μέσο διασφάλισης της αριστείας και της οικονομικής δέσμευσης των κρατών μελών για όλες τις πρωτοβουλίες που συνδέονται με τη διασυνοριακή χρηματοδότηση και συνεργασία, μέσο που παραμένει ζωτικής σημασίας για την προώθηση της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

Επομένως, η Επιτροπή συμφωνεί με τη σύσταση να δοκιμαστεί μια προσέγγιση με βάση ένα μερικό «πραγματικό κοινό ταμείο» που πρέπει να ολοκληρωθεί έως το 2013. Η Επιτροπή καλεί τη Γραμματεία της Eureka να προτείνει άλλα παρεμφερή μέτρα για τον ίδιο σκοπό. Αυτό συνάδει με την αρχή σύμφωνα με την οποία για κάθε πρωτοβουλία βάσει του άρθρου 185 είναι απαραίτητη η πλήρης δέσμευση, τόσο οικονομική όσο και πολιτική, των κρατών μελών, και αποτελεί μια εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για τη λήψη ευρωπαϊκών κονδυλίων.

2.3. Δυνατότητα των ΜΜΕ που διεξάγουν Ε&Α να έχουν πρόσβαση στο Eurostars

Με βάση εμπειριστατωμένη ανάλυση που στηρίχτηκε κυρίως σε μια έρευνα με αντικείμενο τους εγγεγραμμένους στο Eurostars¹⁴ και σε μια έρευνα για την κοινότητα καινοτομίας¹⁵, η Ομάδα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Eurostars είναι εύκολα προσβάσιμο, οι κανόνες του γίνονται εύκολα κατανοητοί από τους υποψηφίους, το κόστος εκτέλεσής του είναι λογικό και τα διαθέσιμα εργαλεία εύχρηστα.

Το πρόγραμμα φαίνεται να προσελκύει κυρίως τις ΜΜΕ που συμμετέχουν ήδη σε διεθνείς συνεργασίες. Μολονότι το πρόγραμμα φαίνεται να έχει μεγάλες δυνατότητες διευκόλυνσης της διεθνούς συνεργασίας στην Ε&Α με βάση την προηγούμενη εμπειρία, υπάρχουν ελάχιστες αποδείξεις νεοπαγών σχέσεων και, συνεπώς, ο αντίκτυπός του όσον αφορά τη σύναψη νέων εταιρικών σχέσεων είναι περιορισμένος.

Η Ομάδα συνιστά στη Γραμματεία της Eureka και στους εθνικούς συντονιστές προγράμματος της Eureka (ΕΣΠ) να επιδιώξουν, έως το 2013, να αυξήσουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ που δεν έχουν συνάψει προϋπάρχουσες διεθνείς σχέσεις.

Η Επιτροπή συμφωνεί με αυτή τη σύσταση, θεωρώντας ότι από το Eurostars αναμένεται να συμπληρώσει τις δυνατότητες που προσφέρονται στις ΜΜΕ από τα ισχύοντα μέσα κατά τη διεξαγωγή διεθνούς έρευνας, και ότι η αρχή της διαφάνειας αποτελεί το κλειδί για τον επιτυχή αντίκτυπο του προγράμματος και πρέπει να τηρείται απολύτως.

Η Επιτροπή καλεί τη Γραμματεία της Eureka και τις χώρες του Eurostars να αντιμετωπίσουν το εν λόγω πρόβλημα και να εξεύρουν τρόπους προσέλκυσης νεοεισερχόμενων ΜΜΕ, καθιστώντας το πρόγραμμα προσιτότερο και διαφανέστερο. Στο μέλλον πρωταρχικός στόχος πρέπει επίσης να είναι οι ΜΜΕ με τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά και όχι η προσέλκυση περισσότερων ΜΜΕ.

¹⁴ Η Γραμματεία της Eureka δρομολόγησε τον Μάιο του 2010 μια έρευνα με αντικείμενο τους εγγεγραμμένους στο Eurostars, η οποία συμπεριέλαβε 3.182 εγγεγραμμένους από την ημερομηνία-τομή 1 έως την ημερομηνία-τομή 3. Απάντησαν 442 εγγεγραμμένοι. Τα αποτελέσματα της έρευνας διατέθηκαν στην ομάδα εμπειρογνομώνων.

¹⁵ Η Ομάδα χρησιμοποίησε διαφορετικές ενότητες της έρευνας για την κοινότητα καινοτομίας.

Η Επιτροπή θα εργαστεί για να διευκολύνει την αλληλεπίδραση και τη δημιουργία συνέργειας με άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ που υποστηρίζουν τη δικτύωση μεταξύ δυνητικών υποψηφίων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ που είναι νεοεισερχόμενες στη διεθνή έρευνα.

2.4. Ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εκτέλεσης του Eurostars

Όπως προβλέπεται σε ένα καθεστώς έμμεσης κεντρικής διαχείρισης, η Γραμματεία της Eureka που εκτελεί χρέη ειδικής δομής εκτέλεσης έχει πλήρως την ευθύνη της διαχείρισης και της λειτουργικής/δημοσιονομικής εκτέλεσης του Eurostars. Στην ανάλυσή της για τις διάφορες δραστηριότητες εκτέλεσης του προγράμματος (προσκλήσεις, αξιολόγηση, χρηματοδότηση, διαχείριση έργου, παρακολούθηση), η Ομάδα θεωρεί ότι η διαδικασία λειτουργεί σχετικά ομαλά. Ωστόσο, προσδιορίζει ορισμένους τομείς που επιδέχονται βελτίωση, κυρίως όσον αφορά τη διαδικασία αξιολόγησης: η Ομάδα διαπίστωσε την ύπαρξη προφανούς πολυπλοκότητας, πρώτον, όσον αφορά την κατανομή της εθνικής χρηματοδότησης σε έργα και, δεύτερον, όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις σύναψης σύμβασης μεταξύ των επιτυχόντων υποψηφίων και εθνικών φορέων χρηματοδότησης.

2.4.1. Κεντρική διαδικασία αξιολόγησης

Η αξιολόγηση ακολουθεί διαδικασία δύο σταδίων: μια πρώτη αξιολόγηση από τεχνικούς εμπειρογνώμονες και μια δεύτερη αξιολόγηση από ανεξάρτητη ομάδα αξιολόγησης, η οποία, επίσης, προβαίνει σε συνολική κατάταξη των προτάσεων.

Όσον αφορά τους τεχνικούς εμπειρογνώμονες, η Ομάδα συνιστά στη Γραμματεία της Eureka να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να επιτύχει, έως το τέλος του 2013, *αύξηση του αριθμού τους διατηρώντας ωστόσο ένα υψηλό επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης και καλύτερη εξισορρόπηση της τεχνικών γνώσεων και των γνώσεων περί αγοράς εντός της ομάδας, με πιο ισόρροπη γεωγραφική εκπροσώπηση εμπειρογνομένων μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών.*

Όσον αφορά την ανεξάρτητη ομάδα αξιολόγησης (ΑΟΑ), η Ομάδα συνιστά να *διατεθεί περισσότερος χρόνος στα μέλη της ΑΟΑ για μια ακριβέστερη ανάλυση των προς κατάταξη προτάσεων και να παρασχεθεί ακριβέστερη και συστηματικότερη ανάδραση στους υποψηφίους για το έργο και στους τεχνικούς εμπειρογνώμονες.*

Όπως ορθώς επισημαίνεται στην έκθεση, η επιτυχία του Eurostars εξαρτάται από την αξιοπιστία της συνολικής διαδικασίας αξιολόγησης. Εν προκειμένω έχουν ιδιαίτερη σημασία τρεις πτυχές της διαδικασίας αξιολόγησης: η αμεροληψία, η ποιότητα και η επικαιρότητα.

Η Επιτροπή συμφωνεί πλήρως με τις ανωτέρω συστάσεις. Ειδικότερα, οι εμπειρογνώμονες πρέπει να διαθέτουν την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη για την αξιολόγηση, επίσης, των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων των έργων· πρόκειται για ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Eurostars.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η διαφάνεια της όλης διαδικασίας αποτελεί τη βασική αρχή που διέπει την «απόφαση Eurostars». Ως εκ τούτου, συμφωνεί πλήρως με το αίτημα της Ομάδας για βελτίωση της ποιότητας της ανάδρασης των αξιολογητών στους υποψηφίους.

Η Επιτροπή προτρέπει τη Γραμματεία της Eureka να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας των αξιολογήσεων, αρχής γενομένης από την πρόσληψη και επιλογή εμπειρογνομένων, χρησιμοποιώντας, παραδείγματος

χάριν, έναν φιλικότερο προς το χρήστη σύνδεσμο που παραπέμπει στο εργαλείο υποβολής αιτήσεων για την απόκτηση της ιδιότητας του εμπειρογνώμονα στον δημόσιο ιστότοπο του Eurostars και μέσω της κινητοποίησης των εθνικών συντονιστών προγράμματος της Eureka για την εκτέλεση των εν λόγω καθηκόντων.

2.4.2. Αποκεντρωμένη χρηματοδότηση –χρόνος έως τη σύναψη της σύμβασης

Η δεύτερη δέσμη επιχειρησιακών συστάσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2013 αφορά τη διαδικασία χρηματοδότησης, όπου το εθνικό επίπεδο καθίσταται καθοριστικός παράγοντας. Η Ομάδα θεωρεί ότι η διαδικασία υλοποίησης ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα. Είναι σημαντικό για το Eurostars να επιτύχει ένα υψηλό επίπεδο εναρμόνισης μεταξύ χωρών για την επίτευξη ομοιογενών επιχειρησιακών επιδόσεων και αύξηση της συνολικής αποδοτικότητας του προγράμματος. Μετά την επιλογή μιας πρότασης για χρηματοδότηση ξεκινά η φάση των διαπραγματεύσεων μεταξύ του εκάστοτε υποψηφίου και του εθνικού φορέα χρηματοδότησης. Η Ομάδα θεωρεί ότι αυτή η φάση είναι η πλέον πολύπλοκη.

Η Ομάδα θεωρεί ότι η μείωση του χρόνου έως τη σύναψη της σύμβασης (πρόκειται για τον χρόνο μεταξύ της καταληκτικής ημερομηνίας των προσκλήσεων και της ημερομηνίας υπογραφής της συμφωνίας επιχορήγησης) πρέπει να παραμείνει ως μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του προγράμματος Eurostars και οι συμμετέχουσες χώρες καλούνται να θεσπίσουν τα αναγκαία μέτρα.

Η Ομάδα προτείνει επίσης πιθανές δράσεις για τη μείωση του χρόνου έως τη σύναψη της σύμβασης: προηγούμενη δημοσιονομική αξιολόγηση σε εθνικό επίπεδο· η Γραμματεία πρέπει να παρακολουθεί και να προβαίνει σε διαβουλεύσεις με τις «πιο αργές» χώρες· κοινές και αυστηρότερες προθεσμίες για την υπογραφή της συμφωνίας κοινοπραξίας και επιχορήγησης.

Η Επιτροπή συμφωνεί με τις ανωτέρω συστάσεις και προτρέπει τις χώρες του Eurostars να προωθήσουν τις διαδικασίες εντός των εθνικών διοικήσεων όσο το δυνατόν περισσότερο. Ο στόχος, όπως προβλέπεται στη συμφωνία ανάθεσης¹⁶ μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γραμματείας της Eureka, ήταν η υπογραφή της ατομικής συμφωνίας επιχορήγησης με τους συμμετέχοντες στο έργο το αργότερο 6 μήνες μετά την καταληκτική ημερομηνία, έως τα μέσα του προγράμματος. Συμμεριζόμενη πλήρως την άποψη της Ομάδας, η Επιτροπή προτρέπει τη Γραμματεία να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την παρακολούθηση του χρόνου έως τη σύναψη της σύμβασης και για τον εντοπισμό των βέλτιστων πρακτικών.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τα πρώτα έτη εκτέλεσής του, το πρόγραμμα Eurostars απέδειξε ότι έχει πολλές δυνατότητες ως πρόγραμμα που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τις ΜΜΕ που διεξάγουν E&A, στηρίζοντάς τες να καινοτομούν. Συνεπώς, η Επιτροπή θα συνεχίσει να υποστηρίζει το τρέχον πρόγραμμα έως το 2013 κατά τα προβλεπόμενα.

¹⁶ Συμφωνία ανάθεσης (30-CE-0270684/00-14) της 19.6.2009 όσον αφορά το κοινό πρόγραμμα Eurostars μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γραμματείας του Eureka AISBL.

Οι επιχειρησιακές επιδόσεις του προγράμματος, το οποίο δρομολογήθηκε το 2008, χρειάζονται περαιτέρω βελτίωση. Από αυτή την άποψη, το κύριο μέτρο επιτυχίας είναι η σημαντική μείωση του χρόνου έως τη σύναψη της σύμβασης.

Από μια ευρύτερη προοπτική, η διαδικασία ενοποίησης των εθνικών προγραμμάτων που συμμετέχουν πρέπει να ενισχυθεί. Ως εκ τούτου, η Γραμματεία της Eureka και οι χώρες του Eurostars πρέπει να καταβάλουν αυξημένες προσπάθειες για την επιτάχυνση της εναρμόνισης των εθνικών κανόνων, τηρώντας απολύτως τα κοινά κριτήρια επιλεξιμότητας και αξιολόγησης του Eurostars και τις σχετικές κοινές διαδικασίες.

Τέλος, η Επιτροπή θα λάβει ενεργά μέρος στις διαβουλεύσεις για την πιθανή συνέχιση του τρέχοντος προγράμματος Eurostars, στο πλαίσιο της επόμενης προγραμματικής περιόδου, χωρίς να θίγεται η προετοιμασία του κοινού στρατηγικού πλαισίου για την έρευνα και την καινοτομία και το πολυετές χρηματοδοτικό πλαίσιο της ΕΕ, και λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο πολιτικό πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση καινοτομίας» και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011.